

Nevrtal, Jindřich

Rentabilita přidružené výrobní činnosti v jednotných zemědělských družstvech na okresu Blansko

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. G, Řada sociálněvědná. 1987, vol. 36, iss. G31, pp. [31]-44

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/111764>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JINDŘICH NEVRTAL

RENTABILITA PŘIDRUŽENÉ VÝROBNÍ ČINNOSTI V JEDNOTNÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH DRUŽSTVECH NA OKRESU BLANSKO

Mezi přímé intenzifikační faktory zemědělské výroby v náročných podmínkách realizace zásad zdokonalené soustavy plánovitého řízení patří přidružená výroba provozovaná v jednotných zemědělských družstvech (dále jen JZD).

Přidružená výroba v JZD se rozvinula v národohospodářsky prospěšný úsek výroby, směřující výsledky své produkce především do reprodukčního procesu v zemědělství, ale i jiných odvětví národního hospodářství a k lepšímu uspokojování služeb obyvatelstva.

Národohospodářský význam přidružené výroby je dán potřebou využití dostupných zdrojů, především lokálního charakteru při plném respektování zásad ochrany životního prostředí.

Ve stávajících ekonomických podmínkách je přidružená výroba nepostradatelným zdrojem příjmů zemědělských organizací, protože přispívá značnou měrou k tvorbě vlastních zdrojů, umožňuje tak plynulejší financování a zabezpečování rozšířené reprodukce. V létech nenormálních biologických a povětrnostních podmínek pro tvorbu biomasy alespoň zčásti eliminuje nepříznivý dopad nižší zemědělské produkce na důchodovou situaci zemědělských podniků.¹

Finanční zdroje z přidružené výroby umožňují zavádět do výrobního procesu nové vědeckotechnické prvky, inovovat technologické postupy a zlepšovat sociální podmínky pracovníků družstev.

Rozvoj přidružené výroby má přispět k urychlení procesu intenzifikace zemědělské výroby, tak jak to stanovil dokument „Návrh směrů dalšího rozvoje přidružené výroby“.² Z usnesení vlády vyplývá, že další účelný rozvoj přidružené činnosti umožní zabezpečit větší účast zemědělských podniků na řešení společenských reprodukčních a sociálně ekonomických problémů, ale také více přispěje k uspokojování služeb obyvatelstvu.

---

¹ Příklad, L.: Přidružená výroba v JZD za období 1980—1983. Okresní oddělení ČSÚ v Uherském Hradišti, 29. 9. 1984, s. 4.

² Návrh směrů dalšího rozvoje přidružené výroby. Usnesení vlády ČSSR č. 84 ze dne 12. 5. 1983.

1. VÝVOJ PŘIDRUŽENÉ VÝROBY V JZD BLANENSKÉHO OKRESU

Přidružená výroba JZD je relativně mladým ekonomickým odvětvím na Blanensku. Její historie trvá přibližně 25 let. Za tuto dobu prošla převratnými změnami a několika vývojovými fázemi.

1.1 První zkušenosti z uplatňování přidružené výroby

Počátky rozvoje přidružené výroby se datují až po roce 1960. Již v prvních letech 3. pětiletky se na okrese Blansko počítalo se zaváděním účelné přidružené výroby, s cílem zajištění větší ekonomické stability zemědělských podniků. Největší rozsah přidružené činnosti zaznamenalo tehdy JZD Bořitov, kde se začala úspěšně rozvíjet textilní výroba, a to především pro potřeby samotného JZD. Roční objem textilní výroby v Bořitově činil asi 300 tis. Kčs. V JZD Lipůvka byla zavedena výroba vrstvičů chlévské mrvy, která dosáhla plánovaného ročního objemu 200 tis. Kčs. JZD Letovice se specializovalo na oblast dřevovýroby, byla renovována cihelna, kterou uvedli do provozu rovněž pracovníci přidružené výroby. Rozsah výkonů přidružené výroby v JZD Letovice činil 200 tis. Kčs. V období 1961—1965 dochází k rozvoji těžby surovin. V té době byla zbudována také vápenka v Lipovci a pískovna v Paměticích.

Do stejného období se datují i počátky kooperace jednotných zemědělských družstev s průmyslovými podniky okresu Blansko. Začíná se rozvíjet kooperace JZD Senetářov s n. p. Metra Blansko, JZD Blansko s n. p. Adast a JZD Lomnice s n. p. Bytex.

Objem celkové produkce přidružené výroby byl poměrně malý, činil v r. 1964 méně než 2 mil. Kčs, což jsou necelá 2% současných výkonů.

1.2 Vývoj přidružené výroby v 5. a 6. pětiletce

Od roku 1966 se začal klást hlavní důraz na tolik žádoucí intenzifikaci zemědělské výroby. Přidružená výroba ustupuje do pozadí, hlavním cílem JZD se stává co nejuplněnější zabezpečení soběstačnosti ve výrobě zemědělských plodin a tím i základních potravin. Ekonomické rozbory v tomto období se však nezabývaly zhodnocením společenské prospěšnosti přidružené výroby v rámci blanenského okresu.

Teprve po XIV. sjezdu KSČ byla na plénech ÚV KSČ projednávána problematika související s dalším rozvojem přidružené výroby JZD. Pozornost byla věnována zejména následujícím činnostem:

- kooperace s průmyslovými podniky,
- výroba nedostatkových náhradních dílů,
- kompletace výrobních linek,
- sezónnost zemědělské výroby,
- rozvoj služeb.

Rozvoj kooperace s průmyslovými podniky byl zaměřen zvláště na činnosti, které je pro jejich malovýrobní charakter a nízkou rentabilitu nevhodný realizovat ve velkých průmyslových podnicích. Do této oblasti patří např. výroba náhradních dílů, zejména k těm sériím zemědělských

strojů, které se již v současné době nevyrábějí. Řešení problematiky využití pracovních sil v sezóně klidu bylo rozpracováno na období 7. pětiletého plánu, stejně jako rozvoj služeb pro obyvatelstvo, kterým se zabývalo 6. plénem ÚV KSČ.

V tabulce č. 1 jsou uvedeny ještě nevelké tržby z prodeje výrobků přidružené výroby JZD v okrese Blansko za období 5. a 6. pětiletky.

Tab. 1. *Tržby z přidružené výroby za 5. a 6. pětiletku*

rok	tržby z prodeje výrobků přidružené výroby v tis. Kčs
5. pětiletý plán	87 399
1971	17 686
1972	8 342
1973	25 096
1974	12 333
1975	23 942
6. pětiletý plán	341 330
1976	41 209
1977	52 908
1978	65 391
1979	79 118
1980	102 704

1.3 Vývoj přidružené výroby po XVI. sjezdu KSČ

Na XVI. sjezdu KSČ se poprvé v historii řešila problematika přidružené výroby a jejího vlivu na družstevní hospodářství. 4. zasedání ÚV KSČ v roce 1981 však již konstatovalo, že roste podíl výkonů z přidružené činnosti na celkových výkonech zemědělské produkce.³ Tato skutečnost je uvedena v tabulce č. 2, kde je zachycena bilance výsledků z přidružené výroby v letech 1980—1983.

Tabulka 2. *Podíl přidružené výroby na celkových výkonech JZD*

teritorium	1980	1981	1982	1983
okres Blansko	14,9	16,4	14,2	13,6
Jm kraj	14,3	16,6	16,8	18,2
ČSR	9,6	10,4	10,3	10,8
ČSSR	11,2	12,2	12,0	12,1

³ 4. zasedání ÚV KSČ ve dnech 28. a 29. 11. 1981. Svoboda, Praha 1981.

Údaje v tabulce ukazují, že docházelo celostátně k proporcionálnímu meziročnímu nárůstu podílů výkonů přidružené výroby s výjimkou mírného poklesu v roce 1982. Tuto příznivou tendenci vykazují i výsledky z Jihomoravského kraje. V rámci okresu Blansko došlo k určité stagnaci, když byly zrušeny dlouhodobě neefektivní činnosti.

Pokles podílu výkonů přidružené výroby byl také vyvolán snížením a později likvidací dopravy pro jiné socialistické organizace a rovněž nárůstem hrubé zemědělské produkce JZD.

Snížení podílu přidružené výroby nebylo tedy vždy způsobeno poklesem vlastních výkonů. Absolutní pokles výkonů přidružené výroby byl zaznamenán v JZD Knínice, Letovice, Lomnice, Olešnice a Vavřinec. U všech těchto družstev byl pokles důsledkem omezení dopravy, v JZD Vavřinec ještě navíc zrušením vápenky. Výrazný kvalitativní vzestup však zaznamenala kovovýroba.

V roce 1984 došlo k dalšímu rozšiřování sféry činnosti přidružené výroby a její podíl z celkové hrubé zemědělské produkce již činil 15,05 %.

Rozvoj přidružené výroby v okrese Blansko znamenal urychlení procesu intenzifikace zemědělské výroby. Částečně byly také eliminovány výpadky, způsobené nepříznivými klimatickými podmínkami.

V období 7. pětiletky se stalo pravidlem, že se přidružená výroba rozvíjí rychleji v JZD hospodařících v horších podmínkách.

Malý vliv přidružené výroby na ekonomiku JZD lze dokumentovat na příkladu JZD Knínice a Benešov, kde minimální podíl přidružené výroby nezajišťuje dostatek zdrojů, které by dokázaly eliminovat nízkou rentabilitu zemědělské činnosti. Obě družstva jsou také zařazena mezi zaostávající JZD okresu.

2. SOUČASNÝ STAV PŘIDRUŽENÉ VÝROBY V JZD BLANENSKÉHO OKRESU

2.1 Vyhodnocení výsledků přidružené výroby za rok 1984⁴

V roce 1984 byly tržby z přidružené výroby splněny na 100,6 %, v absolutních částkách na 126 175 tis. Kčs proti plánu 125 440 tis. Kčs. Index proti roku 1983 (statistická skutečnost 111 339 tis. Kčs) činil 113,3 %.

Organizátorská a řídicí činnost okresní zemědělské správy (dále jen OZS) na úseku přidružené výroby byla zaměřena na přednostní plnění hlavních úkolů, jimiž jsou zejména řešení sezónnosti, zlepšení materiální technické základny a zvýšení ekonomické stability zemědělských podniků. K hlavním koncepcím rozvoje přidružené výroby patřilo rovněž snižování diference mezi výkony v přidružené výrobě u jednotlivých zemědělských podniků. Tohoto cíle je dosahováno postupně rozšiřováním výroby a inovacemi nebo zaváděním nových činností v rámci stávající přidružené výroby. Nově zaváděné druhy výroby vycházejí především z místních podmínek jednotlivých zemědělských podniků. Jsou zaměřeny na výrobu pro resort ministerstva zemědělství a výživy a jako služby

⁴ Vznik a vývoj JZD na okrese Blansko. 35 let budování socialistického zemědělství. OZS, Blansko 1984.

občanům (např. JZD Veselice, Brtův, Rájec, Velké Opatovice), nebo vstupují do kooperace s průmyslovými podniky okresu (např. JZD Kunštát). To umožňuje rozvoj přidružené výroby bez nároků na investiční krytí inovačních programů.

Vedle zavádění nových a rozšiřování stávajících přidružených výrobních dochází k vytváření podmínek pro postupné plnění úkolů upřesněného Programu rozvoje přidružené výroby, zpracovaného OZS a schváleného předsednictvem OV KSČ v Blansku 20. března 1984. Dosavadní příznivý trend rozvoje přidružené výroby dává předpoklad ke splnění cílů nového programu do roku 1990, který předpokládá dosažení objemu výroby ve výši 175 mil. Kčs.

Na základě doporučení OZS byly schváleny a zavedeny nové výrobní programy v přidružené výrobě JZD Veselice (teleskopické kanály na dosoušení sena), JZD Brtův (zavedení sériové výroby kleští na Seegerovy pojistky), JZD Rájec (pojezdové rošty na seníky), JZD Velké Opatovice (výroba dřevního obložení z odpadového materiálu). Povolena byla rovněž nová činnost v přidružené výrobě JZD Knínice, a to výroba obalů.

Zavádění nových činností v rámci přidružené výroby pro resort zemědělství, přičemž současný podíl těchto činností činí 34,2 % celkových výkonů přidružené výroby, představuje spolu s výrobami z dostupných materiálů a kooperačními dohodami realizaci opatření, orientovaných k přednostnímu zajišťování potřeb pro resort ministerstva zemědělství a výživy i obyvatelstvo. Práce pro resort zemědělství jsou zaměřeny zejména na zhotovování palet, klecí, přepravních mechanismů, výrobu vrstvičů chlévské mrvy a teleskopických roštů, granulovaných krmných směsí a na zootechnické služby. Současně jsou také plněna opatření ke snižování materiálové a palivo-energetické náročnosti.

Realizace programu rozvoje přidružené výroby je OZS průběžně sledována, čtvrtletně jsou vyhodnocovány hlavní ukazatele plánů přidružené výroby jednotlivých podniků. Kromě toho je prováděna kontrola přidružené výroby s cílem napomáhat jejímu rozvoji a zavádění nových výrobních.

V roce 1984 se kontrolní dny uskutečnily v JZD Kunštát, Brtův, Knínice a Rájec; nebyly však shledány závažnější nedostatky.

Také dodržování zásad cenové, fakturační a daňové kázně je odbornými pracovníky OZS metodicky usměrňováno a komplexními revizemi hodnocena správnost jejich provádění. Průběžně je zajišťováno důsledné dodržování všech předpisů a tak k jejich porušování téměř nedochází.

2.2 Hlavní ekonomické ukazatele výsledků přidružené výroby

Za účelem jednotného vyhodnocení hospodářských výsledků přidružené výroby JZD jsou vypracovány v jednotlivých zemědělských podnicích a na OZS Blansko Výkazy MZVž ČSR o přidružené výrobě JZD a nezemědělské činnosti státních statků. Výkazy obsahují následující položky: výměna zemědělské a orné půdy, průměrný evidenční počet pracovníků, celková hrubá produkce, hrubá zemědělská produkce, výkony celkem, náklady celkem, náklady přidružené výroby, hospodářský výsledek, podíl výkonů přidružené výroby z celkových výkonů, podíl produkce přidružené výroby k celkové hrubé produkci a k hrubé zemědělské produkci.

Tabulka 3

Činnost	Výkony v tis. Kčs					Počet JZD provozujících činnosti				
	1980	1981	1982	1983	1984	1980	1981	1982	1983	1984
Zpracování zem. výrobků	5 627	4 755	6 332	4 935	5 519	1	1	2	1	1
Těžba nerostných surovin	1 664	1 771	2 779	2 558	2 549	3	2	3	2	3
Zemní práce a stavby	—	—	1 888	—	—	—	—	1	—	—
Dřevozpracující výroba	18 807	21 435	19 660	18 653	22 908	10	9	7	9	8
Kovozpracující výroba	42 138	46 727	44 421	69 615	78 763	7	7	8	12	13
Výroba plastů	2 182	1 265	4 253	3 817	3 331	2	2	2	3	3
Textilní a kožed. výroba	7 407	9 376	8 298	7 272	10 902	4	4	4	5	4
Výroba učeb. pomůcek, uměleckých předmětů	—	3 869	337	345	454	—	3	1	1	1
Stavební výroba, výroba stavebních hmot	577	484	—	—	—	1	1	—	—	—
Oprávérenská činnost	—	—	425	1 450	3 972	—	—	1	2	1
Ostatní přidružená vyr.	11 398	13 252	17 173	5 355	2 546	5	4	5	3	2
Doprava	14 702	12 055	6 052	—	—	7	6	4	—	—
Okres celkem	104 402	114 989	111 582	114 000	130 944	14	14	14	14	14

Ekonomický rozbor zahrnuje položky výkonové, nákladové, rentabilitu a produktivitu práce.⁵

2.2.1 Výkony přidružené výroby podle jednotlivých činností

Z tabulky je patrný nárůst kovovýroby, dřevovýroby, textilní a kožedělné výroby. Absolutní zvýšení výkonů zaznamenala rovněž těžba nerostných surovin a opravárenská činnost. Z poklesu ostatních druhů přidružené činnosti v JZD vyplývá, že se odvětvově specializuje. Doprava pro jiné hospodářské organizace byla zrušena a ve výjimečných případech převedena do ostatní přidružené výroby.

Struktura činností přidružené výroby JZD v roce 1984:

— kovovýroba	60,2 ‰
— dřevovýroba	17,5 ‰
— textilní, kožedělná a gumárenská výroba	8,3 ‰
— zpracování zemědělských výrobků	4,2 ‰
— opravárenská činnost	3,0 ‰
— výroba plastů	2,5 ‰
— těžba nerostných surovin	2,0 ‰
— ostatní přidružená výroba	1,9 ‰
— umělecké předměty	0,4 ‰

2.2.2 Výkony přidružené výroby a jejich podíl na celkových výkonech JZD

Významnou úlohu má přidružená výroba v hospodaření JZD Brňov, Doubravice, Lipovec a Vavřinec. Roční výkony přidružené výroby u každého z těchto družstev přesahují 15 mil. Kčs a jejich podíl na celkových výkonech činí více než 20 ‰, u JZD Doubravice dokonce 36,1 ‰. Pozitivní trend má přidružená výroba v JZD Bořitov, kde vzrostla o 170 ‰ proti roku 1980. Relativní pokles podílu výkonů přidružené výroby v JZD Letovice je způsoben vysokými nárůsty výkonů z hlavní zemědělské činnosti.

2.2.3 Výkony a rentabilita přidružené výroby

V tabulce č. 6 je vyhodnocen zisk a rentabilita přidružené výroby u jednotlivých JZD za rok 1984.

Z tabulky vyplývá, že nejvyšší zisk je vytvářen v JZD Lipovec, Brňov, Vavřinec, Doubravice a Olešnice. Přidružená výroba JZD za okres celkem je vysoce rentabilní, roční zisk z ní přesahuje např. dvojnásobek ročního zisku Okresního stavebního podniku Blansko.

Manko z přidružené výroby nevykazuje v r. 1984 ani jediné JZD, ztrátové jsou však některé činnosti, např. výroba upomínkových předmětů

⁵ Výkazy o přidružené výrobě JZD a nezemědělské činnosti státních statků. OZS, Blansko 1984.

Tabulka 4

JZD	Výkony přidružené vyr. v tis. Kčs				
	1980	1981	1982	1983	1984
Bořitov	3 806	4 732	5 065	6 939	10 308
Brťov	15 528	17 357	14 242	15 745	15 216
Doubravice	7 150	9 895	12 600	14 570	15 241
Knínice	525	2 484	2 004	1 400	1 462
Kunštát	2 300	3 025	4 330	4 025	4 606
Letovice	11 632	11 651	14 510	11 257	12 198
Lipovec	15 393	15 298	13 141	17 166	17 600
Lomnice	8 762	9 570	7 801	7 440	9 400
Lysice	1 622	1 599	1 889	2 209	1 999
Benešov	4 340	3 295	927	2 663	4 052
Olešnice	6 305	9 692	11 993	6 706	10 586
Rájec	2 460	1 933	1 421	1 520	3 163
Vavřinec	17 288	17 622	14 448	14 351	15 770
V. Opatovice	7 491	6 836	7 211	8 009	9 243
Celkem	104 502	114 989	111 582	114 000	130 944

Tabulka 5

JZD	Podíl výkonů přidružené výroby na celkových výkonech JZD v %				
	1980	1981	1982	1983	1984
Bořitov	7,3	8,4	9,2	12,1	15,9
Brťov	27,7	31,6	23,4	23,6	23,7
Doubravice	23,6	22,8	32,0	34,2	36,1
Knínice	6,4	5,7	4,0	2,5	2,6
Kunštát	4,1	5,6	6,6	5,8	6,7
Letovice	18,4	18,2	19,0	13,6	14,6
Lipovec	24,3	20,2	19,3	23,4	22,9
Lomnice	21,1	21,3	15,8	15,2	18,2
Lysice	2,6	2,6	2,8	3,1	3,5
Benešov	15,2	12,6	4,0	8,2	9,3
Olešnice	10,7	11,1	10,6	9,3	6,6
Rájec	5,7	4,6	3,0	3,3	9,9
Vavřinec	33,6	27,2	24,9	23,0	25,0
V. Opatovice	12,4	11,7	10,8	10,9	11,8

Tabulka 6

JZD	Náklady PV N (tis. Kčs)	Zisk (tis. Kčs)	Rentabilita R _N % (nákladová)	Rentabilita R _V % (výkonová)
Benešov	3 197	147	4,6	3,6
Bořitov	9 003	1 164	12,9	11,3
Brřov	8 967	5 398	60,2	35,5
Doubravice	10 765	4 597	42,7	30,2
Knínice	1 015	451	44,4	30,9
Kunštát	4 166	683	16,4	14,8
Letovice	13 071	1 305	10,0	10,7
Lipovec	9 862	7 737	78,5	44,0
Lomnice	6 479	1 255	19,4	13,4
Lysice	2 230	290	13,0	14,5
Olešnice	7 087	3 375	47,6	31,9
Rájec	328	492	150,0	15,6
Vavřinec	12 109	5 035	41,6	31,9
V. Opatovice	9 157	1 091	11,9	11,8
Celkem	95 017	33 855	35,6	25,9

a školních pomůcek, v některých družstvech těžba nerostných surovin a provozy dřevovýroby.

V JZD Brřov, Doubravice, Lipovec, Olešnice a Vavřinec vysoké tvorbě zisku odpovídá vysoká rentabilita z nákladů i z výkonů. Vysoká nákladová rentabilita JZD Rájec je způsobena z velké části nízkým čerpáním nákladů přidružené výroby. V JZD Knínice je značná výše výkonové i nákladové rentability dosažena při malých objemech zisku, nákladů i výkonů a nemá tudíž velký dosah.

Málo rentabilní je přidružená výroba jednotných zemědělských družstev v Benešově, Letovicích, Velkých Opatovicích a Lysicích. Ovšem ani vykazovaná ztráta u některých činností neznamena, že by přidružená výroba ztrácela svůj zásadní význam.

Tvorbu zisku v jednotlivých sférách činnosti přidružené výroby v okrese Blansko dokumentuje tabulka č. 7. Do přehledu jsou začleněny sloupce vyjadřující tvorbu zisku podle činností ve čtyřech družstvech, kde je přidružená výroba na nejvyšší úrovni. Jedná se o skutečnost roku 1984.

Tabulka 7

Druh přidružené činnosti JZD	Zisk v Kčs				
	okres celk.	Brňov	Doubravice	Lipovec	Vavřinec
zprac. zem. výrob.	252	—	—	—	—
těžba ner. surovin	523	—	—	—	533
dřevovýroba	5 264	—	—	991	—
kovovýroba	23 156	4 859	4 597	6 746	—
výroba z plastů	876	33	—	—	—
textil. výroba	1 936	506	—	—	—
upomínk. předměty	26	—	—	—	46
služby a servis	1 238	—	—	—	—
ostatní přídr. výr.	636	—	—	—	1 181

2.2.4. Pracovníci přidružené výroby a produktivita práce

V přidružené výrobě jsou zaměstnáni jednak pracovníci, kteří zde vy-pomáhají v období vegetačního klidu a jednak trvale činní pracovníci. Stanovený limit trvale činných pracovníků přidružené výroby byl za rok 1984 ve všech zemědělských podnicích okresu dodržován.

S ohledem na rozšiřování přidružené výroby ve smyslu schváleného programu rozvoje přidružené výroby bude zapotřebí dosáhnout pro nejbližší období zvýšení limitu trvale činných pracovníků. Tuto skutečnost vyžaduje především zavádění nových náročnějších druhů výrobních činností v rámci přidružené výroby.

V následující tabulce je vyhodnocen stav pracovníků přidružené výroby podle jednotlivých zemědělských závodů v členění daném ročním výkazem o přidružené výrobě.

Z tabulky vyplývá, že u dobře prosperujících zemědělských závodů dochází ke stabilizaci pracovníků přidružené výroby, k získávání specialistů na jednotlivé odbornosti a rovněž k náborem vysokoškolských kádrů.

K upřesnění pohledu na plán práce přidružené výroby JZD poslouží tabulka 9., která vyhodnocuje stav pracovníků a jeho členění podle jednotlivých druhů činností.

Největší počet pracovníků má kovovýroba, dřevovýroba a textilní výroba. Tyto činnosti se současně vyznačují i největším procentem celoročně vázaných pracovních sil, specialistů i technicko-hospodářských pracovníků.

V tabulce 10. je vyhodnocena produktivita práce z výkonů v přidružené výrobě, a to jednak podle zemědělských závodů a jednak podle druhu činnosti.

Tabulka 8

JZD	průměrný evidenční počet pracovníků						
	pracovníci pracující v PV			pracovníci pracující celý rok pouze v PV			
	celkem	z toho		celkem	z toho		
		ženy	místně vázaní		ženy	spec.	THP
Benešov	41	26	—	31	18	3	2
Bořitov	60	55	46	60	55	—	1
Brňov	113	72	73	77	51	24	2
Doubravice	31	18	15	16	6	5	—
Knínice	21	18	—	18	15	—	1
Kunštát	25	19	—	25	19	2	1
Letovice	160	15	—	42	15	—	—
Lipovec	44	121	76	95	6	65	4
Lomnice	76	42	—	10	5	—	—
Lysice	30	25	20	26	22	7	—
Olešnice	52	39	—	—	—	—	—
Rájec	18	7	4	18	7	9	—
Vavřinec	97	61	32	97	61	20	4
V. Opatovice	27	11	8	15	4	10	1
Celkem	795	529	275	480	339	145	16

Produktivita práce z výkonů je v předcházejícím přehledu počítána jednak na pracovníka v přidružené výrobě celkem (viz sloupce A, C) a jednak na celoročně vázaného pracovníka přidružené výroby (sloupce B, D). Výpočet produktivity, který vychází ze stavu pracovníků pracujících celý rok pouze v přidružené výrobě, mírně nadhodnocuje skutečnou produktivitu, neboť na tvorbě výkonů přidružené výroby se podílejí i pracovníci, kteří v přidružené výrobě vázání nejsou.

Z těchto důvodů nelze úplně přesně vyhodnotit jednotlivé zemědělské závody podle jejich produktivity práce. Výše produktivity 164 709 Kčs na jednoho pracovníka je velmi dobrá.

Část přehledu týkající se vyhodnocení produktivity podle činnosti ukazuje, že zejména kovovýroba a dřevovýroba jsou vysoce efektivní i přes větší počet pracovníků zainteresovaných na těchto činnostech.

Na závěr je pro úplnost uvedena tabulka, která hodnotí vývoj pracovníků a produktivity z výkonů přidružené výroby JZD za rok 1980 a čtyřleté období 7. pětiletého plánu.⁶

Tabulka 9

druh činnosti	průměrný evidenční počet pracovníků						
	pracovníci v přídr. výr.			pracovníci pracující celý rok pouze v přídruž. výrobě			
	celkem	ženy	místně vázáni	celkem	ženy	spec.	THP
zpracování zem. výrobků	4	2	1	—	—	—	—
těžba ner. sur.	16	1	—	16	1	5	1
dřevovýroba	128	52	21	51	30	16	2
kovovýroba	456	310	168	247	172	104	12
výr. z plastů	22	17	7	20	12	1	—
textil. výroba	98	98	74	75	74	8	1
upomín. předm.	7	6	3	7	6	—	—
služby a servis	48	43	1	44	39	6	—
ostat. přídruž. výroba	16	—	—	10	5	5	—
Celkem	795	529	275	480	339	145	16

V letech 1982 a 1983 došlo ke snížení úrovně produktivity z výkonů, které bylo způsobeno současně snížením výkonů i vysokým zvýšením počtu pracovníků. V roce 1984 se situace zlepšila a výsledky jsou nejvyšší v dosavadní historii přidružené výroby; index produktivity z výkonů 1984/1985 činí 108,1 %. Na rok 1985 a navazující 8. pětiletý plán se počítá se stabilizací a rozšiřováním počtu pracovníků a současně s proporcionálním nárůstem výkonových i kvalitativních ukazatelů.

⁶ Podklady pro tabulky č. 1 až 11 z výkazů Okresní zemědělské správy Blansko (upraveno a sumarizováno autorem).

Tabulka 10

JZD	produktivita z výkonů (Kčs)		druh činnosti	produktivita z výkonů (Kčs)	
	A	B		C	D
Benešov	98 829	130 710	zpracování	nevyhodnocuje se	
Bořitov	171 800	171 800	zem. výrobků	—	
Brťov	134 655	197 610	těžba nerost.	—	
Doubravice	491 645	952 563	surovin	159 313	159 313
Knínice	69 619	81 822	dřevovýroba	178 967	449 177
Kunštát	184 240	184 240	kovovýroba	172 726	318 879
Letovice	277 227	290 429	výroba z plastů	—	
Lípovec	110 000	185 263	výroba z plastů	151 409	166 550
Lomnice	123 684	nevyk.	textil. výroba	111 245	145 360
Lysice	66 633	76 855	upomínkové př.	—	
Olešnice	203 577	nevyk.	upomínkové př.	64 857	64 857
Rájec	175 722	—	služby	—	
Vavřinec	162 577	162 577	servis	82 750	90 273
V. Opatovice	342 333	616 200	ostatní přídr. výroba	159 125	254 600
Celkem	164 709	272 800	činnosti celkem	136 266	207 375

Tabulka 11

Rok	počet pracovníků přidružené výroby v JZD	výkony v tis. Kčs	produktivita z výkonů v tis. Kčs
1980	686	104 502	152 335
1981	703	114 989	163 569
1982	802	111 582	139 130
1983	766	114 000	148 825
1984	795	130 944	164 709

DIE RENTABILITÄT DER NEBENPRODUKTION IN DEN LANDWIRTSCHAFTLICHEN PRODUKTIONSGENOSSENSCHAFTEN DES KREISES BLANSKO

Die Analyse des Ergebnisse einer langjährigen Auswertung der Nebenproduktion in den LPG des Kreises Blansko belegt ihre hohe ökonomische Effektivität. Im Jahre 1980 betragen die Gesamtleistungen der Nebenproduktion 104,5 Mill. Kčs, im Jahre 1984 erreichten sie schon den Wert von fast 131 Mill. Kčs, und zwar bei einer hohen Kosten (35,6) und Leistungsrentabilität (25,9).

Das Erreichen eines hohen Gewinnvolumens aus der Nebenproduktion ist für die Sicherung der erweiterten Reproduktion insbesondere bei den LPG mit einer niedrigen Wirtschaftsintensität wichtig.

Im Jahre 1984 waren in der Nebenproduktion der LPG im Kreis Blansko 795 Arbeitskräfte beschäftigt, davon 529 Frauen. In den dauerhaft prosperierenden Betrieben der Nebenproduktion stabilisierten sich die Arbeitskollektive und wurden durch Spezialisten und Hochschulabsolventen erweitert. Die Arbeitsproduktivität der Leistungen stieg im Verlauf des 7. Fünfjahresplanes ständig an und 1984 erreichte sie den Wert von 164 709 Kčs pro einen Beschäftigten der Nebenproduktion der LPG. Die höchste Arbeitsproduktivität wurde in Betrieben der Metall- und Holzverarbeitung sowie bei Rohstoffgewinnung erzielt.

Das Leistungsvolumen der Nebenproduktion der LPG im Kreis Blansko sollte im Jahre 1990 175 Mill. Kčs erreichen.